

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความรู้ ทักษะที่มีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะประชาชน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร และทักษะที่มีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและทักษะที่มีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน
6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน
7. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะที่มีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะและการมีส่วนร่วมในโครงการการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน
8. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในโครงการการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ได้จากกลุ่มประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุระหว่าง 18-60 ปี จำนวน 450 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ได้แก่ การสุ่มแบบโควตา (Quota

Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างจากทุกเขตใน กรุงเทพมหานครตามอัตราส่วนของประชาชนในแต่ละเขต

การเก็บข้อมูลในส่วนที่ 2 คือการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน สุ่มตัวอย่างจากศาลแพ่งโดยการจับฉลาก ในเขตกรุงเทพมหานคร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเพื่ออธิบายพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ สำหรับการทดสอบสมมติฐานนั้นใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation's Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for MS.Windows 6.1

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา 450 คน เป็นชาย 207 คน หญิง 243 คน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 22-27 ปี มีจำนวนมากที่สุดคือ 131 คน นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 414 คน มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุดคือ 214 คน อาชีพส่วนใหญ่คือ เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีเงินเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาท มากที่สุด และส่วนใหญ่เป็นคนโสดคือ จำนวน 305 คน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร

การเกิดรับสื่อทั่วไป

สื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับมากที่สุดคือ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน สมาชิกในครอบครัว นิตยสาร ไปสเตอร์ แผ่นพับ เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ โดยมีพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างจะเปิดรับสื่อโทรทัศน์ทุกวัน ส่วนสื่ออื่นมีการเปิดรับในระดับปานกลาง ประมาณ 1-2 วัน / สัปดาห์

การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

สื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมากที่สุดคือ โทรทัศน์ รองลงมาคือ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน สมาชิกในครอบครัว ไปสเตอร์ แผ่นพับ และเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์

ส่วนใหญ่รายการโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับชมเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะนั้น คือรายการสารคดี ในหัวข้อเกี่ยวกับการขาดแคลนอวัยวะ ประเภทของรายการวิทยุที่เปิดรับข่าวสารเรื่องนี้คือ รายการข่าว ในหัวข้อเกี่ยวกับการขาดแคลนอวัยวะ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้มากที่สุด จำนวน 171 คน ในหัวข้อเรื่องปัญหาการขาดแคลนอวัยวะ กลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้จากนิตยสารสุขภาพมากที่สุด จำนวน 179 คน ในหัวข้อเรื่อง เทคโนโลยีเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้จากไปสเตอร์ในหัวข้อเรื่องศูนย์รับบริจาคอวัยวะ จำนวน 91 คน เช่นเดียวกับแผ่นพับ กลุ่มตัวอย่างปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับเรื่องนี้ในหัวข้อ ปัญหาการขาดแคลนอวัยวะ กลุ่มตัวอย่างพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์เกี่ยวกับเรื่องนี้ในหัวข้อปัญหาการขาดแคลนอวัยวะ เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องนี้กับกลุ่มตัวอย่างในหัวข้อ ปัญหาการขาดแคลนอวัยวะ กลุ่มตัวอย่างเคยได้ร่วมสัมมนาเรื่องนี้มากที่สุดในหัวข้อเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนอวัยวะ จำนวน 21 คน

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของความรู้อยู่ที่ 53.244 คะแนน ซึ่งถือได้ว่ามีความรู้ระดับปานกลาง โดยที่มีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้คะแนน 60.00 คะแนน จำนวน 85 คน คะแนนสูงสุดของความรู้คือ 93.33 คะแนน ส่วนคะแนนต่ำสุดคือ 6.67 คะแนน

ส่วนที่ 4 ทักษะเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของทักษะอยู่ที่ 3.982 ซึ่งถือว่ามีทักษะต่อการปลูกถ่ายอวัยวะในระดับปานกลาง โดยที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้คะแนน 4.13 จำนวน 36 คน คะแนนสูงสุดของค่าทักษะคือ 5.00 ส่วนคะแนนต่ำสุดคือ 2.38

ส่วนที่ 5 การมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้จักศูนย์บริจาคอวัยวะ และมีความ जानงที่จะบริจาคอวัยวะ จำนวน 227 คน กลุ่มตัวอย่างที่เคซชักชวนให้ผู้อื่นบริจาคอวัยวะ และคิดจะชักชวนให้ผู้อื่นบริจาคอวัยวะ จำนวน 139 คน และ 236 คน โดยบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างเคซชักชวนและคิดจะชักชวนคือ เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน และทุก ๆ คนที่พบ เมื่อญาติอยู่ในภาวะสมองตายอย่างถาวร และสิ้นเชิง มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 คน อนุญาตให้ญาติบริจาคอวัยวะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป

2. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

สมมติฐานที่ 3

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4

ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน

ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการปลูกถ่ายอวัยวะที่ระดับนัยสำคัญ 0.001

สมมติฐานที่ 5

ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน

ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6

ทัศนคติที่มีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน

ทัศนคติที่มีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

สมมติฐานที่ 7

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ โดยที่มีเพียงทัศนคติเท่านั้นที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะได้ร้อยละ 10.357

3. การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เจาะลึก

จากการศึกษาผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกศัลยแพทย์จากโรงพยาบาลต่าง ๆ ใน กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบ (Random Sampling) จากศัลยแพทย์ทั้งหมด 45 คน โดยจำแนกได้เป็น

ศัลยแพทย์ทั่วไป	6	คน
ศัลยศาสตร์ประสาท	4	คน
ศัลยศาสตร์ยูโร	1	คน
ศัลยศาสตร์ทรวงอก	2	คน
กุมารศัลยศาสตร์	1	คน

ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

ศัลยแพทย์ทุกคนมีความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะโดยทั่วไป เฉพาะศัลยแพทย์ส่วนหนึ่งเท่านั้นที่มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกถ่ายอวัยวะในด้านใดด้านหนึ่ง ได้แก่ การอยู่ในคณะแพทย์ผู้ทำการผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะ การเป็นผู้วินิจฉัยสมองตาย การดูแลและผู้ช่วยสมองตายที่บริจาคอวัยวะ

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะนั้น ศัลยแพทย์ทุกคนเห็นว่าเป็นวิธีการรักษาผู้ป่วยในระยะสุดท้ายได้ดีที่สุด ในขณะนี้ และเป็นสิ่งที่น่าจะส่งเสริมให้มีการเพิ่มปริมาณยิ่งขึ้น แต่การปลูกถ่ายอวัยวะนั้นเป็นเรื่องที่มีอุปสรรคอยู่มาก จากปัญหาการขาดแคลนอวัยวะที่นำไปใช้ในการปลูกถ่าย เนื่องมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจของประชาชน ความเชื่อคั้งเดิมของประชาชน เป็นต้น

2. การวินิจฉัยสมองตาย

2.1 ศัลยแพทย์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเกณฑ์การวินิจฉัยสมองตายของแพทยสภาว่ามีความเหมาะสมกับประเทศไทย

2.2 ศัลยแพทย์ทุกคนมีความคิดเห็นว่าการวินิจฉัยสมองตายไม่ผิดศีลธรรม แต่ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ผิดกฎหมายด้วยเช่นกัน ส่วนที่เหลือไม่ทราบเรื่องกฎหมาย

2.3 ศัลยแพทย์ทุกคนที่มีหน้าที่วินิจฉัยสมองตายเห็นว่า การวินิจฉัยสมองตาย เป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องทำ เนื่องจากแพทย์ทุกคนเห็นว่าผู้ที่สมองตายถือเสียชีวิตแล้ว

2.4 ศัลยแพทย์ส่วนหนึ่งเห็นว่า กฎหมายรองรับการตายแบบสมองตายไม่มีความจำเป็น เพราะปัจจุบันนี้กฎของแพทยสภาเพียงพอแล้ว

2.5 ศัลยแพทย์ส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ที่สมองตายมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นผู้บริจาคอวัยวะ เนื่องจากถึงอย่างไรผู้ที่สมองตายก็เสียชีวิตแล้ว แต่อวัยวะของเขายังอยู่ในสภาพที่มีประโยชน์ที่จะนำไปใช้เปลี่ยนให้กับผู้ป่วยที่ต้องการปลูกถ่ายอวัยวะ

2.6 ศัลยแพทย์ส่วนใหญ่เห็นว่าถ้ามีผู้ป่วยที่อยู่ในความดูแลอยู่ในภาวะสมองตายแพทย์จะช่วยขอบริจาคอวัยวะจากญาติ

2.7 ศัลยแพทย์ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่สมควรให้คำตอบแทนแก่ผู้บริจาคอวัยวะ อันจะนำไปสู่ปัญหาการซื้อขายอวัยวะต่อไปในอนาคต

3. ศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย

3.1 ศัลยแพทย์ทุกคนรู้จักและเคยทราบเกี่ยวกับศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย แต่ส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อ หรือร่วมงานกับศูนย์รับบริจาคอวัยวะ

3.2 ส่วนผู้ที่เคยร่วมงานกับศูนย์รับบริจาคอวัยวะสภากาชาดไทย มีความเห็นว่าเหมาะสมแล้วที่สภากาชาดไทยเข้าไปมีบทบาทเป็นผู้จัดการในเรื่องนี้ เพราะสภากาชาดไทย มีความเป็นกลาง และมีประสบการณ์ในการบริหารงานองค์กรการกุศล

4. ข้อเสนอแนะในการเพิ่มการบริจาคอวัยวะ

4.1 จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ศัลยแพทย์ พบว่า เหตุที่ผู้บริจาคอวัยวะในประเทศไทยมีน้อย คือ

- ประชาชนขาดจิตสำนึกในการบริจาค
- ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ
- การประชาสัมพันธ์ที่จัดทำขึ้นขาดความต่อเนื่อง และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายไม่ทั่วถึง

- สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

-เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของขาดความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ทำให้ขาดความร่วมมือในการทำงาน

4.2 ศัลยแพทย์ได้ให้ข้อเสนอแนะในการเพิ่มการบริจาคอวัยวะ ดังต่อไปนี้

-ให้ความรู้แก่ประชาชนให้เข้าใจเรื่องการปลูกถ่ายอวัยวะให้เห็นเป็นเรื่องประจำวันในชีวิตจะได้ง่ายในการตัดสินใจเมื่อเกิดขึ้นจริง เช่น การบรรจุในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา

-ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องสมองตายกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แพทย์ อุบัติเหตุ พยาบาลห้อง ICU เจ้าหน้าที่ส่งคนส่งเคราะห์ เป็นต้น

-จัดตั้งทีมเพื่อให้ความสะดวกในการดูแลผู้ป่วยสมองตายเพื่อรอการผ่าตัดเอาอวัยวะออก จะได้ไม่ไปเพิ่มภาระให้กับบุคลากรของโรงพยาบาลนั้น ๆ

-จัดการฝึกอบรมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อจะเพิ่มประสิทธิภาพในการขอบริจาคอวัยวะ

-ให้ค่าตอบแทน แก่ผู้ที่ทำหน้าที่พิเศษในการการปลูกถ่ายอวัยวะ

-ควบคุมให้เกิดความยุติธรรมในการจัดสรรอวัยวะเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีของผู้บริจาค

อภิปรายผล

1. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกอวัยวะมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปลูกอวัยวะ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปลูกอวัยวะ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 (ตารางที่ 57) การไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง อาจเนื่องมาจากสื่อที่ประชาชนเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมากที่สุดคือ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ (ดังตารางที่ 26) ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถกระจายข้อมูลได้รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก แต่ไม่สามารถให้รายละเอียดได้มาก และไม่สามารถย้อนกลับไปตรวจสอบข้อมูลได้

และเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะที่นำเสนอผ่านสื่อที่ประชาชนเปิดรับในปริมาณสูงนั้นไม่ได้เป็นการให้ความรู้ แต่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในแวดวงวิชาการด้านนี้ จึงไม่ได้ช่วยให้ผู้รับสารได้รับความรู้เรื่องนี้เพิ่มขึ้น เมื่อได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่าย ดังนั้นสื่อเหล่านี้จึงทำให้ประชาชนเพียงแต่ตระหนักถึงการปลูกถ่ายอวัยวะ (Awareness) เท่านั้น ไม่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นความรู้ที่ละเอียดครบถ้วน ดังเช่น สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพับ วารสารทางการแพทย์ และสื่อบุคคล ซึ่งหมายถึง เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ จึงทำให้ประชาชนไม่มีความรู้ในระดับที่เพียงพอ อีกประการหนึ่งคือ ถึงแม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารปริมาณที่สูง แต่ข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันมีอยู่มากมายทำให้ผู้รับสารจะต้องนำข่าวสารนั้นผ่านกระบวนการเลือกรับข่าวสาร (Selectivity Process) ดังที่ แคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ได้กล่าวถึง 4 ขั้นตอนในการเลือกรับสาร คือ

1. การเลือกรับหรือเลือกใช้ (Selective Exposure)
2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention)
3. การเลือกรับรู้และเลือกตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation)
4. การเลือกจดจำ (Selective Retention)

บุคคลจะเลือกรับหรือเลือกใช้ (Selective Exposure) ข้อมูลข่าวสารตามความสนใจและความต้องการของตนเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และเป็นข้อมูลเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะเป็นข่าวสารที่เฉพาะเจาะจง เป็นเรื่องทางการแพทย์ และเป็นเรื่องใกล้ตัว ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตนเองโดยตรง สำหรับประชาชนเมื่อรับสารมาแล้ว ประชาชนไม่เลือกที่จะให้ความสนใจและจดจำต่อไป ทำให้ประชาชนเปิดรับข่าวสารในปริมาณสูง แต่ไม่ใส่ใจจดจำ เช่นเดียวกับที่เมอร์ตัน (Morton), ไรท์ (Wright) และวอปลิส (Waples) ได้อธิบายถึง “พฤติกรรมแสวงหาข่าวสาร” ว่าผู้รับสารจะเลือกรับข่าวสารจากสื่อใดนั้นเป็นไปตามบทบาท สถานภาพทางสังคมของผู้รับสาร” ซึ่งผู้รับสารไม่ใช่ผู้ที่อยู่ในแวดวงวิชาการทางการแพทย์ เพียงแต่รับสารเพื่อให้ทราบเหตุการณ์ในสังคม เพื่อความทันสมัยเท่านั้น จึงไม่ได้ให้ความสนใจ จดจำ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้

เมื่อทดสอบสมมติฐาน จึงพบว่าพฤติกรรมเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ลดาวัลย์ พอใจ (2536) ที่ตีของพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปริมาณการเปิดรับสื่อโดยรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พีระนันท์ บุรณะโสภณ (2538) พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วม ในการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์รักษาสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกอ้อยมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกอ้อย

ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกอ้อยมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกอ้อย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 (ตารางที่ 58) แสดงว่าประชาชนที่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกอ้อยสูงจะมีทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกอ้อยในเชิงบวก สืบเนื่องมาจากการที่กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารในเกณฑ์ดีคือ 89.1% จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และค่าร้อยละของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกอ้อยในสื่อแต่ละประเภทส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ จะเห็นได้ว่า ปริมาณข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกอ้อยมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางบวกต่อเรื่องนี้ ทั้งนี้ผู้รับสารที่รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านการปลูกอ้อยจะได้มองเห็นความสำคัญ ประโยชน์ของเทคโนโลยีในการช่วยเหลือชีวิตผู้ป่วย เพราะฉะนั้นจึงสอดคล้องกับที่โรเจอร์ และชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971) กล่าวว่า “สื่อมวลชนอันได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ เป็นต้น เป็นแหล่งข่าวซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียวหรือมากกว่านั้น สามารถนำข่าวสารไปยังผู้รับสารได้จำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ และแพร่กระจายข่าวสาร รวมทั้งการเปลี่ยนทัศนคติที่มีอยู่ได้” อาจกล่าวโดยสรุปว่า สื่อมวลชนมีผลต่อทัศนคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้

ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการปลูกถ่ายอวัยวะซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงทิพย์ วรพันธ์ (2525) เรื่อง กลยุทธ์การใช้สื่อเพื่อปลูกฝังโภชนาการศึกษาแก่สตรีชนบท จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าสตรีที่เปิดรับข่าวสารโภชนาการศึกษาจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจมีทัศนคติที่ดีว่าผู้ที่ไม่เปิดรับสื่อดังกล่าว

พระนันท์ บุรณะโสภณ (2536) เรื่องพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสิ่งแวดล้อม ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสิ่งแวดล้อม

ต้องฤดี ปุณณกันท์ (2534) เรื่อง การเปิดรับกาสื่อสารกับการพัฒนาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชนตามโครงการ ขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน อ.นครหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา พบว่า การเปิดรับกาสื่อสารทั้งจากสื่อมวลชน และสื่อ บุคคลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชน

สมมติฐานที่ 3 พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 (ตารางที่ 59)

จากงานวิจัยในครั้งนี้การมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ หมายถึง เจตจำนงที่จะกระทำกิจกรรม 3 ประการ คือ

แจ้งความจำนงบริจาคอวัยวะด้วยตนเอง

ชักชวนให้ผู้อื่นบริจาคอวัยวะ

ยินยอมญาติที่สมองดาอย่างถาวรและสิ้นเชิง บริจาคอวัยวะ

จากการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะอยู่ในระดับปานกลางคือ ประมาณร้อยละ 50 และประชาชนได้ให้เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะคือ กลัวที่จะบริจาค ยังไม่แน่ใจที่จะบริจาคในขณะนี้ และไม่มีข้อมูลรายละเอียดในเรื่องที่เพียงพอ ซึ่งเหตุผลเหล่านี้มีผลเนื่องมาจากพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของประชาชนที่เปิดรับสื่อในปริมาณที่สูง แต่เนื้อหาของข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่เป็นเพียงความเคลื่อนไหวในแวดวงวิชาการเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงทำให้ขาดข้อมูลรายละเอียดที่จำเป็นต่อการตัดสินใจในการบริจาคอวัยวะ อันได้แก่ความเข้าใจเกี่ยวกับ ภาวะสมองตาย ซึ่งพบว่ามีความเฉลี่ยในการเปิดรับเกี่ยวกับหัวข้อนี้น้อยที่สุดในสื่อทุกสื่อ จึงทำให้ประชาชนเกิดความไม่เข้าใจ ไม่แน่ใจในข้อมูลที่ได้รับ จึงสามารถตัดสินใจมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะได้ เพราะการมีส่วนร่วมนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นความตาย ถ้ายังขาดความชัดเจนในข้อมูลที่จะนำมาใช้ตัดสินใจ ทำให้การตัดสินใจนั้นเกิดขึ้นได้ยาก .

ดังนั้น กล่าวได้ว่าประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งจะส่งผลยังเจตจำนงที่จะมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ทำให้พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งสอดคล้องกับ สุวารีย์ วงศ์วัฒนา (2536) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปริมาณการเปิดรับข่าวสารโดยรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สมมติฐานข้อที่ 4 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 (ตารางที่ 60) แสดงว่าประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมากจะมีทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะในเชิงบวกด้วย

ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ระดับคือ (จุมพล รอดคำดี, 2532)

1. การเปลี่ยนแปลงความคิด ซึ่งจะเกิดจากการได้รับทำสารใหม่ จากสื่อมวลชนหรือนุคคล
2. การเปลี่ยนแปลงความรู้สึก ซึ่งมาจากความประทับใจในประสบการณ์ต่าง ๆ
3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานสังคม

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลโดยตรงต่อกัน ถ้าความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมมีการเปลี่ยนแปลง จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ นอกจากนี้แล้ว แมคกอยร์ (W.J McGuire, 1969) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้ 5 ขั้นตอน

1. การใส่ใจ (Attention)
2. การเข้าใจ (Comprehension)
3. การยอมรับ (Yielding)
4. การเก็บเอาไว้ (Retention)
5. การกระทำ (Action) ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ซึ่งในขั้นตอนที่ 2 คือ การเข้าใจ (Comprehension) นั้นต้องคิดจากความรู้ เกี่ยวกับเรื่องนั้นเสียก่อน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความรู้เป็นปัจจัยหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในเชิงบวกหรือลบ

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมของโรเจอร์สและชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker อังโน เสดีเยร เซบประทับ, 2528) มีความเห็นว่า “ถ้าจะให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อนวัตกรรมใด ๆ ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมนั้นแก่ประชาชน” ซึ่งเมื่อประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดมาก ๆ แล้วย่อมจะทำให้มีทัศนคติต่อเรื่องนั้นดีขึ้นด้วย ดังเช่นที่ประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงความเคลื่อนไหวในแวดวงวิชาการแพทย์เกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ประชาชนก็ได้ทราบถึงความสำคัญ ประโยชน์ของเทคโนโลยีเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะว่าสามารถช่วยชีวิตผู้ป่วยได้ จึงทำให้ประชาชนเกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการปลูกถ่ายอวัยวะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ลดาวัลย์ พอใจ (2536) เรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ในเขตอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ของประชาชน มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน

บุษบา ภู่อสุกุล (2536) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ ศึกษากรณีเฉพาะ อ.วัฒนานคร จ.ปราจีนบุรี พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชน

ธีรธรรม สุวรรณดี (2538) เรื่อง การเปิดรับสาร ความรู้และทัศนคติต่อการทำแท้งของนักศึกษาหญิงระดับอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการทำแท้ง มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการทำแท้ง

ทีระนันท์ บุรณะโสภณ (2536) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 5 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ตารางที่ 61) แสดงว่าความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชนไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากค่าเฉลี่ยรวมของระดับความรู้ของประชาชนอยู่ในระดับกลาง คืออยู่ที่ ร้อยละ 53.24 ซึ่งเป็นระดับที่ยังไม่มากพอที่จะผลักดันให้เกิดการกระทำซึ่งหมายถึงการบริจาคอวัยวะ การชักชวนให้ผู้อื่นบริจาคอวัยวะ และการยินยอมให้ญาติที่

สมองตายอย่างถาวรและสิ้นเชิง บริจาคอวัยวะ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นความตายของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ที่สำคัญจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ความรู้ที่มีความจำเป็นต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ได้แก่ ภาวะสมองตาย และลักษณะที่ถูกต้องของผู้บริจาคที่มีค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 23.3 และ 36.4 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยในระดับต่ำ จึงทำให้ประชาชนขาดความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจน ซึ่งข้อมูลนี้เป็นข้อมูลสำคัญต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ แต่ประชาชนกลับมีความรู้ในส่วนนี้ในระดับต่ำ จึงเป็นการยากที่จะให้ประชาชนตัดสินใจเรื่องความเป็นความตายด้วยความรู้ที่ถูกต้องหรือไม่แน่ใจในข้อมูลที่ได้รับ จึงทำให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

อีกประการหนึ่งจากแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมองว่าการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการคือ

1. ความสนใจ ความเป็นห่วงร่วมกัน
2. ความเดือดร้อน ความไม่พอใจร่วมกัน
3. ตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มซึ่งชุมชนของตนเองไปในทิศทางที่ปรารถนา แต่การปลูกถ่ายอวัยวะนั้นเป็นเรื่องเฉพาะตัว มีผลเฉพาะตัวหรือเฉพาะกลุ่มย่อย และผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลนอวัยวะก็เป็นเฉพาะบุคคลซึ่งไม่ใช่กระแสของคนส่วนใหญ่ขาดองค์ประกอบตามแนวคิดข้างต้น ทำให้การมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะเกิดขึ้นได้ยาก ถึงแม้จะมีความรู้ในระดับหนึ่งก็ตามด้วยสาเหตุที่กล่าวมาทั้งหมด จึงทำให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระนันท์ นุระณะโสภณ (2536) หรือพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สมมติฐานข้อที่ 6 ทศนคติเกี่ยวกับการปลูกอวัยวะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกอวัยวะ

ผลการวิจัยพบว่า ทศนคติเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกอวัยวะ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน (ตามที่ 62) จากผลการวิจัยเป็นที่น่าสังเกตว่าความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ แสดงว่าประชาชนมีทศนคติในเชิงบวกต่อการปลูกถ่ายอวัยวะจะมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายน้อย โดยปกติแล้วทศนคติจะมีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกันคือ ถ้ามีทศนคติต่อเรื่องใดในเชิงบวก ย่อมจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในเรื่องนั้นสูง

แต่จากการศึกษาโรเจอร์ส (Rogers, 1971) เกี่ยวกับเรื่องช่องว่างของความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทศนคติและพฤติกรรมไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันเสมอไป อาจเกิดกรณี เช่น สมมติฐานข้อที่ 6 ได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับ Read ที่ได้กล่าวว่า “เหตุผลหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงทศนคติไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทันที นั้นเป็นเพราะปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งก่อให้เกิดทศนคติแบบเดิม อาจจะยังคงอยู่ภายหลังจากที่ทศนคติเปลี่ยนแปลงแล้ว ซึ่งสถานการณ์นี้ทำให้ทศนคติมีแนวโน้มที่จะมาเป็นเหมือนเดิมได้อีก” ซึ่งหมายความว่า ถึงแม้ว่าจะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะตามสื่อต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดทศนคติที่ดีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะ โดยหวังจะให้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ถึงแม้ว่าจะเกิดทศนคติในเชิงบวกต่อเรื่องใดแล้วก็ตาม ไม่จำเป็นจะต้องมีพฤติกรรมในทางเดียวกับทศนคติที่เกิดขึ้น เนื่องจากการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะเป็นเรื่องสำคัญ ยากต่อการตัดสินใจ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความเป็นความตายของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังนั้นทศนคติเพียงประการเดียวไม่สามารถทำให้เกิดการตัดสินใจที่สำคัญได้ เพราะจะต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ อีก

จากผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย โดยรวมของทศนคติคือ 3.98 อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างบวก (ตารางที่ 43) ซึ่งทศนคติดังกล่าวที่วัดได้จากแบบสอบถามเป็นเพียงการวัดทศนคติในส่วนของความเชื่อ เช่น การบริจาคอวัยวะถือเป็นการทำกุศลอย่างสูง การบริจาคอวัยวะถือว่าเป็นการสร้างประโยชน์สูงสุด เป็นต้น จึงพบว่าทศนคติเป็นเชิงบวก แต่

การที่การมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะเกิดขึ้นอันเนื่องจากการตัดสินใจมีส่วนร่วมในเรื่องนี้ หมายถึง กิจกรรม 3 ประการคือ

 แจ้งความจำนงบริจาคอวัยวะด้วยตนเอง

 ชักชวนผู้อื่นให้บริจาคอวัยวะ

 ยินยอมให้ญาติที่สมองตายอย่างถาวรและสิ้นเชิงบริจาคอวัยวะ

ซึ่งการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ประการ เป็นเรื่องที่ยากต่อการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นความตายของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ประชาชนเกรงว่าจะเกิดความผิดพลาดขึ้น เนื่องจากประชาชนก็มีความรู้คลุมเครือเกี่ยวกับข้อมูลสำคัญคือ ภาวะสมองตาย และความผิดพลาดเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ไม่ได้หากเกิดขึ้นแล้ว ดังนั้น ประชาชนจึงต้องเพิ่มความระมัดระวังในการตัดสินใจที่สูงมากกว่าเรื่องทั่ว ๆ ไป ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความตาย ดังนั้นผู้ที่มิทัศนคติที่ดีในเรื่องการปลูกถ่ายอวัยวะจึงเป็นบุคคลกลุ่มที่ย่อมมีความระมัดระวังในการตัดสินใจเรื่องศีลธรรม จรรยา ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่าย เพราะคนกลุ่มนี้ย่อมระมัดระวังในการตัดสินใจมากกว่าคนทั่วไป ทำให้การมีส่วนร่วมอยู่ในปริมาณที่น้อย

นอกจากที่กล่าวมาแล้วในการเกิดการมีส่วนร่วมนั้น ไม่ใช่มีทัศนคติเป็นตัวแปรเดียว ซึ่งไทรแอนดิส (Triandis, 1971) ได้กล่าวไว้ว่า "Behavior is a function of (a) attitudes, (b) norms, (c) habits, and (d) expectancies about reinforcement". อาจกล่าวได้ว่าในการตัดสินใจที่จะมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะนั้น จึงมีผลมาจากทัศนคติ บรรทัดฐานของสังคม นิสัยส่วนตัว และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังจากทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้ว ซึ่งบรรทัดฐานของสังคมไทยไม่ส่งเสริมให้เกิดการบริจาคอวัยวะ

การที่ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะในเกณฑ์ดี จึงไม่จำเป็นจะต้องมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะในเกณฑ์ดีเช่นกัน เนื่องจากบรรทัดฐานของสังคมไทย (หมายถึงระเบียบแบบแผนที่บุคคลในสังคมยึดถือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน) นั้นไม่เห็นความสำคัญของการบริจาคอวัยวะ หรือการตัดสินใจที่จะบริจาคอวัยวะ จะได้รับความเห็นชอบจากครอบครัวก่อน ซึ่งเป็นจารีตประเพณีในการเชื่อฟังผู้ใหญ่ของคนไทย และนิสัยส่วนตัวที่ขาดการปลูกฝังให้เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งจะเห็นได้จากเหตุผลในการให้บริจาคอวัยวะ ไม่ยินยอมให้ญาติที่สมองตายอย่างถาวรและสิ้นเชิงบริจาคอวัยวะ (ตารางที่ 48, และ 56)

ยังมีเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะคือ ความยุ่งยากในการติดต่อสถานที่บริจาค การไม่มีกลุ่มอ้างอิงในการกระทำเช่นนี้เป็นต้น

จากเหตุผลเหล่านี้จึงทำให้ทัศนคติต่อการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ

สมมติฐานที่ 7 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ

การทดสอบสมมติฐานข้อนี้คือการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปร พฤติกรรมเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติทั้งตัวแปรนี้เพียงตัวแปรทัศนคติเพียงตัวเดียวที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมได้มากที่สุดคือร้อยละ 10.35 (ตารางที่ 63) ซึ่งได้อธิบายไว้ในสมมติฐานข้อที่ 6 แล้วว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะเป็นไปตามทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติและพฤติกรรม (Theories of Attitude and Behavior Change) ซึ่งซิมบาโด (Zimbardo Ebbesson and Maslach, 1977) กล่าวว่า ถ้าองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบด้านอื่นมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่นว่า เมื่อองค์ประกอบทางความรู้ (Cognitive Component) เปลี่ยน มีแนวโน้มที่จะทำให้องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective Component) และองค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavior Component) เปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งทั้ง 3 ประการเป็นองค์ประกอบของทัศนคติ ดังนั้นถ้าองค์ประกอบภายในเปลี่ยนแปลงทัศนคติด่อมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมย่อมมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังคำกล่าวของไทรแอนดิส (Triandis, 1971) ที่ว่า ทัศนคติเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการทำนายพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระนันท์ บุรณะโสภณ (2538) เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ทัศนคติต่อการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสามารถอธิบายความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มากที่สุด เช่นกัน

2. การสัมภาษณ์เจาะลึก

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกสัลลยแพทย์ในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะนั้นพบว่า แพทย์ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะในระดับทั่วไป เป็นความรู้ที่ได้จากข่าวสารจากแพทย์สภา หรือจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ซึ่งเฉพาะแพทย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการปลูกถ่ายอวัยวะเท่านั้น จึงจะมีความรู้อย่างถ่องแท้ มีความเข้าใจถึงความจำเป็นของการบริจาคอวัยวะ ส่งผลทัศนคติเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของแพทย์เหล่านี้จะดีด้วย ซึ่งจะแสดงออกในรูปของพฤติกรรมเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ เช่น การขอบริจาคอวัยวะจากญาติของผู้ป่วยที่สมองตาย ให้ความร่วมมือในการวินิจฉัยสมองตาย ดูแลผู้ป่วยสมองตายเพื่อการผ่าตัดนำอวัยวะออก (Procurement) และอยู่ในทีมผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะให้แก่ผู้ป่วย

ในประเด็นของการวินิจฉัยสมองตายนั้นแพทย์คิดว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ และไม่คิดว่าเป็นการผิดศีลธรรม เนื่องจากตามหลักวิชาการแพทย์แล้วผู้ที่สมองตายถือว่าเสียชีวิตแล้ว จึงไม่รู้สึกไม่สบายใจที่จะต้องวินิจฉัยผู้ป่วยคนใดว่าสมองตาย ส่วนในเรื่องของกฎหมายนั้น แพทย์ส่วนใหญ่คิดว่าไม่เป็นการผิดกฎหมาย เพราะมีกฎหมายของแพทย์สภาอยู่แล้ว

จากความคิดเห็นของแพทย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกับประชาชนทั่วไปว่าเหตุที่มีการขาดแคลนอวัยวะนั้นเนื่องมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ โดยแบ่งเป็นประเด็นดังนี้

- ความจำเป็นที่ต้องรักษาด้วยการปลูกถ่ายอวัยวะ
- คุณสมบัติของผู้สามารถบริจาคอวัยวะ
- อาการสมองตาย
- กระบวนการนำอวัยวะไปใช้
- สถานที่แจ้งความจำนงบริจาคอวัยวะ

จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ทัศนคติแบบเดิมของประชาชนมีผลอย่างมากกับการตัดสินใจมีส่วนร่วมในพฤติกรรมถึงแม้ว่าเพื่อประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะมากยิ่งขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อสังคม สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ เป็นการสร้างกุศลแก่ตัวผู้บริจาค แต่ปัจจัยที่

ทำให้ทัศนคติแบบเดิมก็ยังมีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของประชาชนอยู่มาก คือความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับการตาย ได้แก่ ความเชื่อที่ว่าจะมีอวัยวะไม่ครบเมื่อเกิดใหม่ เป็นการรบกวนศพผู้ตาย ผิดหลักศาสนาที่นับถือ แพทย์ไทยไม่มีความสามารถที่จะใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ ไม่ใช่เหตุจำเป็นเนื่องจากไม่ใช่ญาติของตนเอง ความเสมอภาคในการจัดสรรอวัยวะ นอกจากความเชื่อดั้งเดิมแล้ว บรรทัดฐานของสังคม เช่น การบริจาคอวัยวะไม่เป็นที่ยอมรับในคนส่วนใหญ่ว่าเป็นสิ่งที่ดี ครอบครัวไม่เห็นด้วยกับการบริจาคอวัยวะ เป็นต้น นิสัยการบริจาคก็เป็นอีกสาเหตุที่ทำให้เกิดการบริจาคน้อย เพราะเรื่องนี้เป็นจุดขัดแย้งในใจที่ประชาชนหาคำตอบที่กระจ่างชัดไม่ได้ ว่าความเป็นจริงคืออะไร สิ่งใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องกันแน่ในสังคม จึงทำให้การบริจาคอวัยวะมีอัตราที่ไม่สูงมากนัก

ในส่วนของการทำงานของแพทย์นั้นพบว่า ถึงแม้ว่าศัลแพทย์ส่วนใหญ่จะมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะ เนื่องจากเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการรักษาผู้ป่วยระยะสุดท้าย และเป็นวิธีที่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ รวมถึงความเหมาะสมในการใช้อวัยวะของผู้ที่สมองตาย แต่มีจำนวนการขอบริจาคอวัยวะจากผู้ป่วยในจำนวนน้อย หมายความว่า ถึงแม้จะมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกถ่าย แต่ถ้าไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมคือการขอบริจาคอวัยวะจากผู้ที่มีสมองตาย เนื่องมาจากกลัวถูกมองว่าได้รับประโยชน์จากการใช้อวัยวะ

ไม่ต้องการเสียเวลาพูดเพราะญาติของผู้ที่สมองตายอยู่ในอาการเศร้าโศก

การได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้บริหาร ทั้งด้านงบประมาณ และการดำเนินงาน เป็นต้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า ในการทำนายนการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชน และศัลยแพทย์นั้น ไม่ใช่ทัศนคติเพียงตัวแปรเดียวจะต้องพิจารณาถึงบรรทัดฐานของสังคม นิสัย และผลคาดว่าจะได้รับหลังพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วยเช่นเดียวกัน ดังที่ ไทรแอนดิส (Triandis, 1971) ได้กล่าวไว้แล้ว

ส่วนในเรื่องได้เสนอแนะเพื่อทำให้เกิดการบริจาค ได้แก่

- การให้การศึกษาแก่คนรุ่นใหม่ เพื่อเป็นสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่คนกลุ่มนี้ เพื่อจะเห็นความสำคัญของการบริจาคอวัยวะ ในประเด็นต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว โดยน่าจะบรรจุเรื่องที่ลงในหลักสูตรของมัธยมปลาย-อุดมศึกษา รวมทั้ง การจัดการฝึกอบรมพิเศษแก่เจ้าหน้าที่

ที่ทางการแพทย์ ที่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น นักเรียนแพทย์ นักเรียนพยาบาล พยาบาลห้องฉุกเฉิน เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาล

- ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนทั่วไป โดยใช้สื่อที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาเหมาะสมกับสื่อแต่ละสื่อ มีการกระจายสื่อไปยังเป้าหมาย รวมถึงความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ ไม่ใช่ทำตามกระแสความนิยม

- กระจายความสามารถของโรงพยาบาลที่จะสามารถรับผิดชอบเรื่องการเก็บรักษาอวัยวะ การขนส่งให้มีพื้นที่กว้างขวางมากขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์จากอวัยวะเต็มที่ เช่น รพ. ประจำจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์

- ถ้าเป็นไปได้ น่าจะมีการจัดตั้งสถาบันเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะโดยเฉพาะ เพื่อบ้างประสิทธิภาพในการทำงานไม่ใช่การฝากงานไว้ตามโรงพยาบาลต่าง ๆ เช่นปัจจุบัน ซึ่งผลงานที่ออกมาไม่ได้เกิดจากรู้ความสามารถอย่างเต็มที่เพราะแต่ละโรงพยาบาลมีหน้าที่อื่น ๆ คิมาก

- สภากาชาดไทยน่าจะให้การสนับสนุนในการวิเคราะห์เจ้าหน้าที่ ผู้เข้ารับบริจาคอวัยวะ ให้แก่โรงพยาบาลต่าง ๆ รวมทั้งจัดทีมในการอำนวยความสะดวกในการขนย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ที่สำคัญค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตั้งแต่การบริจาคอวัยวะจนกระทั่งถึงเสร็จสิ้น การปลูกถ่ายอวัยวะน่าจะมีการหาทางแก้ไขไม่ให้ทางโรงพยาบาลแต่ละโรงพยาบาลต้องรับผิดชอบทั้งหมด เนื่องจากแต่ละโรงพยาบาลมีงบประมาณจำกัด

ประเด็นสำคัญอีกประการที่ต้องนึกคือ ประชาชนมักไม่เชื่อถือในการจัดสรรอวัยวะว่ามีความเสมอภาคยุติธรรมจริงหรือไม่ ซึ่งทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจว่าอวัยวะที่บริจาคจะถูกนำไปใช้ประโยชน์จริงไม่ใช่เป็นการสร้างผลประโยชน์ให้แก่ใครคนใดคนหนึ่ง หรือแม้แต่นำมาซึ่งอวัยวะจากคนมีชีวิต (เช่น ไต ไขกระดูก เป็นต้น) มีความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการได้มาหรือไม่ มีการใช้เงินเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ ซึ่งจุดนี้มีผลทำให้ไม่เกิดการบริจาคอวัยวะ สภากาชาดน่าจะหาวิธีจัดการอย่างเหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยกว้างเกินไป ควรจะมีการศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ในจังหวัดที่มีคณะแพทย์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตั้งอยู่ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพที่จะสามารถทำการผ่าตัดปลูกถ่ายอวัยวะเพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นประโยชน์ต่อไป
2. การวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาถึงเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะที่ปรากฏผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ว่ามีลักษณะอย่างไร จึงควรมีการศึกษาถึงลักษณะเนื้อหาของข่าวสารในส่วนนี้ด้วย เพื่อนำมาปรับปรุงการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
3. การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาถึงการเปิดรับข่าวสารโดยรวม เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ จึงควรมีการศึกษาถึงการเปิดรับข่าวสารจากสื่อแต่ละประเภท เพื่อให้ข้อมูลที่ละเอียดและนำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น
4. การวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ลักษณะทางประชากรกับความรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ควรจะมีการศึกษาในส่วนนี้เพิ่มขึ้นในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื้อหาของข่าวสารที่ปรากฏในสื่อแต่ละประเภท ควรจะเน้นไปที่ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจบริจาค เช่น ภาวะสมองตาย คุณสมบัติของผู้บริจาคอวัยวะ สถานที่บริจาคอวัยวะ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องนี้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของพฤติกรรม การมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ
2. ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทยควรจะมีการกระจายสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ แผ่นพับ โปสเตอร์ วิดีทัศน์ เกี่ยวกับข้อมูลที่สำคัญต่อการปลูกถ่ายอวัยวะที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะเพื่อเป็นการเสริมแรงให้แก่สื่อมวลชน ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ และวิทยุ เนื่องจากทั้งสองสื่อสามารถสร้างทัศนคติได้แต่ต้องการข้อมูลมาสนับสนุน เพื่อย้ำความเข้าใจ

ที่ถูกต้อง ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ในสื่อเฉพาะกิจ และนอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับสื่อบุคคลเพราะเป็นสื่อที่จะสามารถโน้มน้าวใจผู้รับสารได้มากที่สุด โดยการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับสื่อบุคคลเพื่อให้ไปเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนอิทธิพลของสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจ

3. ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทยควรเพิ่มความต่อเนื่องในการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์แต่ละประเภท เพื่อให้เกิดการต่อเนื่องในการรับสาร ขจัดความคลุมเครือเกี่ยวกับความรู้ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะเพิ่มขึ้น

4. ในการเผยแพร่ความรู้และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะนั้นควรมีการสื่อสารแบบ 2 ทาง ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ตอบปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ การสัมมนา เพื่อให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความสนใจที่จะซักถามตอบข้อสงสัยของตน ซึ่งจะทำได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและชัดเจน

5. ในการจัดทำสื่อแต่ละประเภท ทั้งสื่อมวลชน และสื่อบุคคล ควรคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายของสื่อ นั้น ๆ ด้วย ดังนั้นในสื่อแต่ละประเภทควรมีเนื้อหา วิธีการนำเสนอข้อมูลภาษาที่ใช้แตกต่างกันตามลักษณะของผู้รับสาร หรือกลุ่มเป้าหมายของแต่ละสื่อเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารยิ่งขึ้น

6. ควรที่จะมีการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะแก่เจ้าหน้าที่ ทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้อง เช่น พยาบาล แพทย์ในสาขาอื่น ๆ เพื่อให้เห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการปลูกถ่ายอวัยวะ และการขอบริจาคอวัยวะจากผู้ที่สมองตาย เพื่อให้ความร่วมมือในการขอบริจาคอวัยวะต่อไป นอกจากนั้นแล้วควรที่จะปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาการสมองตายให้เป็นเรื่องที่ต้องเรียนรู้ และเข้าใจให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยการเพิ่มเติมลงในหลักสูตร ระดับมัธยมตอนปลาย-อุดมศึกษา ในวิชาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เช่น ชีววิทยา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการประชาสัมพันธ์ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย

สภาพปัญหา

1. ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ เช่น การบริจาคอวัยวะ คุณสมบัติของผู้บริจาคอวัยวะ และภาวะสมองตาย เป็นต้น
2. ประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการบริจาค และมีความเชื่อเกี่ยวกับการตาย พิธีกรรม และศาสนา ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ
3. การประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมาของศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ขาดความต่อเนื่อง ไม่สามารถกระจายสื่อได้ครอบคลุมเป้าหมาย และขาดความหลากหลายของสื่อที่น่าเสนอ
4. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริจาคอวัยวะ ได้แก่ แพทย์และพยาบาลของโรงพยาบาลต่าง ๆ ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ การขอบริจาคอวัยวะจากผู้ที่ยังมีชีวิตอย่างถาวรและสิ้นเชิง การดูแลผู้ป่วยที่ยังมีชีวิตอย่างถาวรและสิ้นเชิง รวมถึงขาดจิตสำนึกต่อการขอบริจาคอวัยวะจึงเป็นหน้าที่ของตน และมีได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการบริจาคอวัยวะเพื่อนำมาปลูกถ่าย

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันนี้มีประชาชนจำนวนมากป่วยเป็นโรคที่อวัยวะสำคัญต่อการดำรงชีวิต สูญเสียสมรรถภาพในการทำงานมากมาย ฉะนั้นด้วยวิทยาการทางการแพทย์ที่ก้าวหน้าสามารถรักษาโรคเหล่านี้ได้ด้วยการปลูกถ่ายอวัยวะ (Organ Transplantation) หรือเรียกว่าการเปลี่ยนอวัยวะ แต่ในปัจจุบันทางการแพทย์กำลังประสบปัญหาขาดแคลนอวัยวะที่จะนำมาปลูกถ่ายแก่ผู้ป่วย ฉะนั้นจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนบริจาคอวัยวะมากยิ่งขึ้น โดยจัดโครงการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มการบริจาคอวัยวะของศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทยขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะที่ถูกต้องแก่ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องในการปลูกถ่ายอวัยวะ

2. เพื่อให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องกับการปลูกถ่ายอวัยวะได้ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเมื่อต้องเกี่ยวข้อง และตัดสินใจเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ และบริจาคอวัยวะแก่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย

กลุ่มเป้าหมาย

1. ประชาชนทั่วไป
2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกถ่ายอวัยวะ ได้แก่ แพทย์ และพยาบาลของโรงพยาบาลต่าง ๆ

ระยะเวลา

1 ปี ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2540 - มิถุนายน 2541



สภานโยบายบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Gantt Chart

แผนประชาสัมพันธ์ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ก.ศ.40 - มี.ย.41

กิจกรรมประชาสัมพันธ์	กค.	คท.	กข.	คค.	พข.	ชค.	นค.	กท.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	พ.ย.
<p>1. วิจัย</p> <p>1.1 สาระคดีต้นเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ</p> <p>1.2 สปกต วิจัย เรื่อง "ผู้รับ"</p> <p>1.3 เมฆแพ่งคำขวัญเกี่ยวกับการปลูกถ่าย</p> <p>2. โทรทัศน์</p> <p>2.1 สปกตโทรทัศน์ เรื่อง "ผู้รับ"</p> <p>2.2 เมฆแพ่งความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายในรายการปัญหาสุขภาพ</p> <p>2.3 ให้สัมภาษณ์ในรายการทอดด์ไรท์ เช่น ทไวไลท์ไรท์ ฌาย ๗๓๓ ๗๓๓ ๗๓๓ ๗๓๓ เป็นต้น โดยผู้ที่ได้รับบริจาคอวัยวะ</p> <p>3. สิ่งพิมพ์</p> <p>3.1 เขียนบทความเกี่ยวกับการปลูกถ่ายลงในสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ</p> <p>4. กิจกรรมพิเศษ</p> <p>4.1 จัดส่งสื่อเฉพาะกิจไปยังโรงพยาบาล โรงเรียน และมหาวิทยาลัย เพื่อประชาสัมพันธ์</p> <p>4.2 จัดประกวดคำขวัญเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ ระดับมัธยมปลาย</p> <p>4.3 จัดนิทรรศการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายและการบริจาคอวัยวะในโรงพยาบาล โรงเรียน มหาวิทยาลัย</p> <p>4.4 จัดงานครบรอบวันก่อตั้งศูนย์รับบริจาคอวัยวะ โดย การแสดงนิทรรศการ ตอบปัญหาอัจฉริยะ</p> <p>4.5 จัดสัมมนาทางวิชาการให้แก่แพทย์ พยาบาล</p> <p>4.6 จัดอบรมวิธีปฏิบัติเมื่อพบผู้ป่วยสมองตาย ให้แก่แพทย์ พยาบาล</p> <p>4.7 จัดอภิปรายเกี่ยวกับความเชื่อกับการบริจาคอวัยวะในงานวันครบรอบวันก่อตั้งศูนย์รับบริจาคอวัยวะ</p>													

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ผลที่ได้รับ
- จัดทำสารคดีสั้นเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการรับบริจาคอวัยวะ ความยาว 60 วินาที	เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะ	ประชาชนทั่วไป	ได้รับความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะ
- จัดทำสโปดวิทยูและโทรทัศน์เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ โดยเน้นไปที่ผู้รับบริจาคอวัยวะว่าได้รับประโยชน์อย่างไรจากการได้รับอวัยวะ ความยาว 60 วินาที	เพื่อกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการบริจาคอวัยวะ	ประชาชนทั่วไป	เกิดเข้าใจและเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการบริจาคอวัยวะ
- จัดรายการตอบปัญหาสุขภาพทางโทรทัศน์โดยการนำเสนอข้อมูลแล้วเปิดให้ซักถามปัญหาที่สงสัย เช่น ชีวิตกับสุขภาพ	เพื่อสร้างความเข้าใจที่เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะอย่างชัดเจน	ประชาชนทั่วไป	เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะอย่างชัดเจน
- นำผู้ที่ได้รับการบริจาคอวัยวะให้สัมภาษณ์ในรายการทอล์คโชว์ เช่น ทไวไลท์โชว์ เป็นต้น	เพื่อนำมาให้ความสนใจถึงประโยชน์ของการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะอย่างเป็นรูปธรรม และกระตุ้นให้เกิดการบริจาคอวัยวะ	ประชาชนทั่วไป	เห็นความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะ
- เขียนบทความเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ และการบริจาคอวัยวะในสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น โกลด์หมอแม่และเด็ก เป็นต้น	เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะ	ประชาชนทั่วไป	ได้รับความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะ
- จัดทำและส่งสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ แผ่นพับ โปสเตอร์ วิทยุทัศน์ เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะไปยังโรงเรียน โรงพยาบาล และมหาวิทยาลัย	เพื่อกระจายสื่อที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะให้ถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง	ประชาชนทั่วไป ผู้ที่เกี่ยวข้อง	ได้รับความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะ

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ผลที่ได้รับ
- จัดประกวดคำขวัญเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะเพื่อนำไปใช้ในสื่อประชาสัมพันธ์ ตลอดโครงการ ในระดับมัธยมปลาย	เพื่อให้แก่นักเรียนมัธยมปลายได้รู้จัก มีความรู้ และเห็นความสำคัญของการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะ	นักเรียนมัธยมปลาย	มีความรู้ และเข้าใจในข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ และการบริจาคอวัยวะ
- จัดนิทรรศการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะในโรงพยาบาล โรงเรียน และมหาวิทยาลัย	เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะและการบริจาคอวัยวะ	ประชาชนทั่วไป นักเรียนมัธยม และผู้เกี่ยวข้อง	ได้รับความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะอย่างถูกต้อง
- จัดงานวันครบรอบการก่อตั้งศูนย์รับบริจาคอวัยวะ โดยการจัดแสดงนิทรรศการ และการอภิปรายในหัวข้อเกี่ยวกับความเชื่อของคนไทยกับการบริจาคอวัยวะที่ รพ.จุฬา	เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเชื่อและการบริจาคอวัยวะ	ประชาชนทั่วไป และผู้เกี่ยวข้อง	ได้รับความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนากับการบริจาคอวัยวะ
- จัดสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ และการปฏิบัติต่อผู้สมองตา และการขอบริจาคอวัยวะจากผู้สมองตาให้แก่แพทย์ และพยาบาลในโรงพยาบาลที่สามารถทำการปลูกถ่ายอวัยวะได้	สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ และการขอบริจาคอวัยวะ และการปฏิบัติต่อผู้สมองตา	ผู้เกี่ยวข้อง	เกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการปลูกถ่ายอวัยวะ และการขอบริจาคอวัยวะจากผู้สมองตา
- จัดการอบรมวิธีการปฏิบัติ เมื่อพบผู้ป่วยที่มีอาการสมองตา	เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติต่อผู้ป่วยที่มีอาการสมองตาอย่างถูกต้องเพื่อนำอวัยวะไปใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า	ผู้เกี่ยวข้อง	มีความสามารถในการปฏิบัติต่อผู้ป่วยที่มีอาการสมองตาอย่างถูกต้อง เพื่อสามารถนำอวัยวะไปใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

งบประมาณ

การหาผู้สนับสนุนในการผลิตสื่อต่าง ๆ จากบริษัทเอกชน เพื่อลดค่าใช้จ่ายและใช้
งบประมาณของศูนย์รับบริจาคอวัยวะ

การประเมินผล

1. ควรมีการประเมินผลเป็นช่วง ๆ โดยการสำรวจสถิติผู้บริจาคอวัยวะ ผู้ที่สมอง
ตาย และสถิติการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการประชาสัมพันธ์
2. ควรมีการประเมินผลประจำปีของโครงการประชาสัมพันธ์ขึ้นในทุกๆกิจกรรม
ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย